

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету історії та
міжнародних відносин
Ольга МАКЛЮК
«30» серпня 2024

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УРБАНІСТИЧНІ СТУДІЇ ТА МІСЬКИЙ ПРОСТІР

підготовки магістра
денної та заочної форм здобуття освіти

освітньо-професійна програма Історія
спеціальності 032 Історія та археологія
галузі знань 03 Гуманітарні науки

ВИКЛАДАЧ: Білівненко Сергій Миколайович, к.і.н., доцент кафедри джерелознавчих студій та суспільних комунікацій

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри джерелознавчих студій
та суспільних комунікацій

Протокол № 1 від "28" серпня 2024 р.
Завідувач кафедри джерелознавчих студій та
суспільних комунікацій

Сергій БІЛІВНЕНКО

Погоджено
Гарант освітньо-професійної
програми

Юлія ГОЛОВКО

Зв'язок з викладачем: Білівненко Сергій Миколайович, к.і.н., доцент, в. о. завідувача кафедри джерелознавчих студій та суспільних комунікацій

E-mail: bilivnenko@ukr.net

СЕЗН ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=9398>

Телефон: (061) 228 76 38

Інші засоби зв'язку: Viber, Telegram +380676957511

Кафедра: джерелознавства, історіографії та спеціальних історичних дисциплін, 5 корп., ауд. 309

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування знань у здобувачів освіти щодо еволюції міського простору України у його історичній ретроспективі та змін сьогодення.

Курс сприяє розумінню логіки сучасного розвитку урбанізації як просторового феномена, що визначає головні риси організації суспільства – територіальні, економічні, соціальні та екологічні, формує системи міських поселень локального, регіонального, національного та глобального рівнів, призводить до появи нових змістів міських утворень. Окремими складовими дисципліни є вивчення засад міської політики, основ ландшафтного планування і стратегічної екологічної оцінки просторових планів, міського маркетингу та брендингу. Аналіз сучасних концепцій нового урбанізму, сталого та інтегрованого міського розвитку, креативних, розумних, зелених міст формує у здобувачів освіти розуміння напрямків збалансованого, соціально-орієнтованого розвитку міст з високим рівнем стійкості, якості міського середовища та екологічної безпеки, соціальною захищеністю населення.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Статус дисципліни	Вибіркова	
Семестр	2-й	-й
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	12 год.	год.
Семінарські / Практичні / Лабораторні заняття	10 год.	год.
Самостійна робота	38 год.	год.
Консультації	<i>Консультації проводяться дистанційно. Розклад консультацій:</i> https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/history/navchal_nij_protse_s	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=9398	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історії та археології.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.
ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.
ЗК 02. Здатність працювати автономно.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.
ЗК 05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності)	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.
ЗК 08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.
ЗК 09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.
СК 02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.

наук.			
СК 03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.	
СК 05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.	
СК 08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проєкти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.	
ПР 05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.	
ПР 06. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.	
ПР 10. Здатність застосовувати у професійній діяльності навички теоретичних та науковопрактичних досліджень.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, виконання творчих робіт, створення презентацій у PowerPoint.	

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Міські системи в контексті історичних процесів

Місто як культурно-історичний феномен

Історична урбаністика. Підходи до визначення поняття «місто». Типи міст. Основні антропологічні моделі міста (соціальна, культурна, історична, урбаністична антропологія). Експлікація людського буття у місті.

Формування урбаністичного простору України

Початок урбогенезу території України: колонізація греками Північного Причорномор'я і Приазов'я. Міста Українських земель часів Київської держави. Активний урбогенез XII – XIV ст. в басейнах річок, які межували з Диким Полем. Мережа міст, заснованих монголами у XIII – XIV ст. у степах Північного Причорномор'я. Друга хвиля урбогенезу 1860–1880 років.

Питання датування заснування та етапів розвитку міста

Питання вживання терміну «місто» в офіційній та неофіційних документах. Складності при датуванні заснування міст. Критерії визначення віку міста. Системний підхід у дослідженні міста.

Знакове середовище, комемораційні та ритуальні практики в історичному розвитку міста.

Символічний простір міст України. Виникнення та еволюцію практик саморепрезентації міста. Знакове середовище багатонаціонального та поліконфесійного міста. Районування та ландшафт міста.

Еволюція культурного ландшафту міського простору, наслідки соціокультурних і суспільно-політичних трансформацій кінця XX – початку XXI ст.

Культурні ландшафти та як їх розуміння. Культурні ландшафти та децентралізація влади в Україні — загрози, можливості та відповідальність громад.

Змістовий модуль 2. Сучасні концепції міського розвитку

Топоси на локуси українських міських просторів

Поняття «топос» та «локус». Локус як конкретне місце в просторовому континуумі. Топос міста як просторовий об'єкт.

Варіанти місцевих ідентичностей, конфліктні зони та канали діалогу

Самоідентичність мешканців. Місцеві ідентитети. Ідентифікаційна матриця країни. Поява «вимушених ідентичностей». Криза національних/етнічних ідентичностей.

Візуальні образи міста: джерела та методи дослідження

Історичні візуальні образи міста. Вплив сьогодення на образ міста. Візральні образи міста для місцевих та гостей.

Місто і природа: екологічна історія міського простору

Урбоекологія. Екологія в архітектурі та містобудуванні. Антропогенний вплив на ландшафт. Екологія міста і промисловість.

Мілітаризація сучасного міського простору України

Окупаційний урбіцид. Сценарії урбіциду (Донецький, Маріупольський, Харківський).

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття / роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Лекція 1	Місто як культурно-історичний феномен	2	...	<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Місто як культурно-історичний феномен	4		
Лекція 2	Формування урбаністичного простору України	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Формування урбаністичного простору України	4		
Лекція 3	Питання датування заснування та етапів розвитку міста	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Питання датування заснування та етапів розвитку міста			
Семінарське заняття 1	Знакове середовище, комемораційні та ритуальні практики в історичному розвитку міста	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Знакове середовище, комемораційні та ритуальні практики в історичному розвитку міста	4		
Семінарське заняття 2	Еволюція культурного ландшафту міського простору, наслідки соціокультурних і суспільно-політичних трансформацій кінця ХХ – початку ХХІ ст.	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Еволюція культурного ландшафту міського простору, наслідки соціокультурних і суспільно-політичних трансформацій кінця ХХ – початку ХХІ ст.	4		
Семінарське заняття 3	Топоси на локуси українських міських просторів	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Топоси на локуси українських міських просторів	4		
Семінарське заняття 4	Варіанти місцевих ідентичностей, конфліктні зони та канали діалогу	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Варіанти місцевих ідентичностей, конфліктні зони та канали діалогу	4		
Лекція 4	Візуальні образи міста: джерела та методи дослідження	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Візуальні образи міста: джерела та методи дослідження	4		
Лекція 5	Місто і природа: екологічна історія міського простору	2		<i>щотижня</i>

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
УРБАНІСТИЧНІ СТУДІЇ ТА МІСЬКИЙ ПРОСТІР

Самостійна робота	Місто і природа: екологічна історія міського простору	4		
Лекція 6	Мілітаризація сучасного міського простору України	2		<i>щотижня</i>
Семінарське заняття 5	Мілітаризація сучасного міського простору України	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Мілітаризація сучасного міського простору України	2		

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Поточний контроль				
Семінарське заняття №1	Усна доповідь на занятті, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	12
Семінарське заняття №2	Усна доповідь на занятті, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	12
Семінарське заняття №3	Усна доповідь на занятті, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	12
Семінарське заняття №4	Усна доповідь на занятті, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	12
Семінарське заняття №5	Усна доповідь на занятті, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	12
Усього за поточний контроль	4			60
Підсумковий контроль				
Залік	Теоретичне завдання - тестування	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	10
	Практичне завдання – есе на тему «Ваше бачення сучасного міста»	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	30
Усього за підсумковий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

1. Dronova, O., & Maruniak, E. (2019). Changing the symbolic language of the urban landscape: Postsocialist transformation in Kyiv. Handbook of the Changing World Language Map, 1-33.
2. World Cities Report 2020. United Nations Human Settlements Programme, 2020
URL: https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/10/wcr_2020_report.pdf, Accessed November 2, 2020
http://geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/kafedra_ekonom_lit/Navch_metod_rozrobka_Dronova_Marunyak.pdf
3. Бранн С. Д., Дронова О. Л., Руденко Л. Г., Лейберюк О. М. Вплив російської агресії на стан розвитку географії в Україні. *Український географічний журнал*. 2020. №2. С. 3-12.
4. Верменич Я. В., Дмитрук В. І., Архипова С. І. Міська історія України: проблеми початкового датування. Науково-довідкове видання. Київ : Інститут історії України НАН України, 2010. 140 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-5542-5/978-966-02-5542-5.pdf>
5. Дронова О.Л., Нагорний Т.В. Напрямки розвитку України за різними сценаріями глобалізаційних процесів / Український географічний журнал 2021, №2, С. 20-31. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2021.02.020>
6. Шершньова О.В. Формування нової моделі культурного простору (на прикладі громад Рівненщини). Острог : ФОП-видавець Свиначук Р.В. 2019. 344 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
2. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html> – каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України.
3. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libweb.html> – каталог національних бібліотек країн світу.
4. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html> – каталог електронних бібліотек України.
5. <http://allbest.ru/union/> – перелік безкоштовних бібліотек повних текстів.
6. <http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> – енциклопедії та словники.
7. <http://www.vuzlib.net> – економіко-правова бібліотека (оцифровані підручники).
8. <http://www.nbuv.gov.ua/online-2010/> – передплачені науково-інформаційні ресурси НБУ ім. В.І.Вернадського.
9. <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/> – електронні наукові видання НБУ ім.В.І.Вернадського.
10. <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/51917> – Регіональна історія України (Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України).
11. <https://osvita.diiia.gov.ua/courses/urbanism> – Урбаністика.

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування усіх занять є обов'язковим. Відпрацювання пропущених занять – надсилання одного з питань лекції/семінару на пошту викладача.

Політика академічної доброчесності

Перевірка на академічну доброчесність буде здійснюватися програмним забезпеченням, наданим ЗНУ. У разі виявлення академічного плагіату студент зобов'язаний написати доповідну записку на ім'я завідувача кафедри з поясненням причин вчинення такого проступку; робота студента повертається на повторне виконання; студент направляється на курс з академічної доброчесності.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

Результати, отримані здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти з Урбаністичні студії та міський простір враховуються в межах кількості кредитів/годин неформальної/інформальної освіти.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою: <https://tinyurl.com/yckze4jd>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмій (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини**

Вадимівни (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ

Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):
<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ):
<http://sites.znu.edu.ua/confucius>